

प्रदेश राजपत्र

प्रदेश नं. ५, प्रदेश सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ३) बुटवल, रूपन्देही, फागुन ०७ गते, २०७६ साल (अतिरिक्ताङ्क ५८

भाग २

प्रदेश सरकार

उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालयको सूचना

प्रदेश सरकार (मन्त्रपरिषद्) बाट मिति २०७६।११।०२ मा स्वीकृत भएको "होमस्टे संचालन नियमावली, २०७६" सर्व साधारणको जानकारीका लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

होमस्टे संचालन नियमावली, २०७६

प्रदेश नं. ५, प्रदेश पर्यटन ऐन, २०७६ को दफा २८ र दफा ४४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी प्रदेश सरकारले देहायका नियमहरू बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यी नियमहरूको नाम "होमस्टे संचालन नियमावली, २०७६" रहेको छ।

(२) यो नियमावली तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२ . परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा:

(क) "कार्यालय" भन्नाले मन्त्रालय मातहत स्थापना भएको पर्यटन हेर्ने कार्यालय सम्झनु पर्छ ।

(ख) "निजी होमस्टे" भन्नाले ग्रामीण तथा शहरी क्षेत्रमा एकल रूपमा दर्ता गरी निजी स्तरमा व्यवस्थापन गरी संचालन गर्ने होमस्टेलाई सम्झनु पर्छ ।

(ग) "सामुदायिक होमस्टे" भन्नाले ग्रामीण तथा शहरी क्षेत्रमा अलग अलग स्वामित्व भएका एक भन्दा बढी घरधनीले सामूहिक रूपमा व्यवस्थापन गरी संचालन गर्ने होमस्टेलाई सम्झनु पर्छ ।

(घ) "स्थानीय तह" भन्नाले होमस्टे संचालन हुने नगरपालिका वा गाउँपालिका सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "समिति" भन्नाले यस नियमावलीको नियम ११ बमोजिम गठन भएको होमस्टे व्यवस्थापन तथा संचालन समिति सम्झनु पर्छ ।

(च) "होमस्टे इकाई" भन्नाले सामुदायिक होमस्टे अन्तर्गत एकजना घरधनिको स्वामित्वमा रहेका घर सम्झनु पर्छ ।

३ . होमस्टे दर्ता गर्नुपर्ने: (१) होमस्टे संचालन गर्न चाहने व्यक्तिले यस नियमावली बमोजिम होमस्टे दर्ता गर्नु पर्नेछ ।

(२) यो नियमावली बमोजिम दर्ता नगरी होमस्टे संचालन गर्न पाईने छैन ।

४. दर्ताका लागि निवेदन दिनुपर्ने: (१) होमस्टे संचालन गर्न चाहने व्यक्तिले अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा एक सय रुपैयाँ निवेदन दस्तुर सहित सम्बन्धित स्थानीय तहमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) यो नियमावली बमोजिम होमस्टे दर्ता गर्नको लागि अनुसूची-२ बमोजिमको मापदण्ड पूरा गर्नु पर्नेछ ।

(३) होमस्टे दर्ता गर्न चाहने व्यक्तिले आफ्नो होमस्टे दर्ता गर्न निवेदन दिँदा देहाय बमोजिमका कागजातहरू संलग्न गर्नु पर्नेछः-

(क) सम्बन्धित वडा कार्यालयको सिफारिस पत्र,

(ख) जग्गा धनी प्रमाणपूर्जा वा पैतृक सम्पत्ती यकिन हुने प्रमाण वा मञ्जुरीनामा र अन्य व्यक्तिको स्वामित्वमा रहेको भाडाको जग्गामा संचालन गर्ने भए कम्तिमा दश वर्षको जग्गा भाडा सम्झौताको प्रतिलिपी,

(ग) शहरी क्षेत्रभित्र भएमा नक्सा पासको प्रतिलिपि,

(घ) होमस्टे सञ्चालकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी,

(ङ) सामुदायिक होमस्टेको हकमा एक भन्दा बढी घर धनीले आफ्नो घरमा सामूहिक रूपमा होमस्टे संचालन गर्न सहमत भएको लिखित प्रतिबद्धता पत्र ।

५. होमस्टे दर्ता गर्नुपर्ने: (१) नियम ४ बमोजिम होमस्टे दर्ताको लागि निवेदन पर्न आएमा सम्बन्धित स्थानीय तहले पन्ध्र दिन भित्र सो निवेदनका सम्बन्धमा जाँचबुझ गर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम जाँचबुझ गर्दा यस नियमावलीमा तोकिएको मापदण्ड पूरा भएको नदेखिएमा सो मापदण्ड पूरा गर्न एक महिना समय दिइनेछ र सो समय भित्र पनि मापदण्ड पूरा नभएमा निवेदन तामेलीमा राखिनेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम जाँचबुझ गर्दा यस नियमावलीमा तोकिएको मापदण्ड पूरा भएको देखिएमा सम्बन्धित स्थानीय तहको कार्यालयले सात हजार रुपैयाँ दर्ता दस्तुर लिई तीन दिन भित्र होमस्टे दर्ता गरि अनुसूची-३ (क) बमोजिमको ढाँचामा सामुदायिक होमस्टे संचालन प्रमाणपत्र र अनुसूची-३ (ख) बमोजिमको ढाँचामा निजी होमस्टे संचालन प्रमाणपत्र दिनुपर्नेछ र सोको जानकारी एक महिना भित्र मन्त्रालय वा मन्त्रालयले तोकेको कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

(४) प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई संचालनमा रहेका होमस्टेहरूले होमस्टे संचालनको इजाजत पत्र र करचुक्ता प्रमाणपत्र सहित सम्बन्धित स्थानीय तहमा यो नियमावली प्रारम्भ भएको छ महिना भित्र दर्ता अभिलेखिकरण गर्नु पर्नेछ ।

(५) उपनियम (५) बमोजिम दर्ता अभिलेखिकरण गर्न आएका होमस्टेहरूको सम्बन्धित स्थानीय तहले दर्ता अभिलेखिकरण गरि सोको जानकारी एक महिना भित्र मन्त्रालय वा मन्त्रालयले तोकेको कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

६. होमस्टे दर्ता भए पश्चात पुरा गर्नुपर्ने शर्तहरू: होमस्टे संचालकले होमस्टे दर्ता भए पश्चात पुरा गर्नुपर्ने शर्तहरू देहाय बमोजिम हुनेछन्:-
- (क) सुरक्षा निकायसँग समन्वय गरी पर्यटक सुरक्षाको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने,
  - (ख) पर्यटकको स्वास्थ्य स्थितिको पूर्व जानकारी लिई सोही बमोजिमको खानपानको व्यवस्था गर्नुपर्ने तथा पर्यटक बिरामी भएमा स्थानीय स्वास्थ्य चौकी वा अस्पतालसँग समन्वय गरी उपचारको प्रबन्ध गर्ने,
  - (ग) सामुदायिक होमस्टेको लागि कम्तिमा एक सामुदायिक भवन वा हलको व्यवस्था हुनु पर्ने,
  - (घ) होमस्टेको हिसाब श्रेष्ठा हरेक वर्ष दर्तावाला लेखा परीक्षकद्वारा लेखापरीक्षण गराउने र पर्यटकको तथ्याङ्क अध्यावधिक गरी राख्नु पर्ने,
  - (ङ) प्रत्येक वर्ष प्रचलित कानून बमोजिम कर चुक्ता गर्नु पर्ने,
  - (च) होमस्टेको वार्षिक प्रतिवेदन र आर्थिक प्रतिवेदन स्थानीय तह र प्रदेश मन्त्रालयले तोकेको पर्यटन हेर्ने कार्यालयमा पेश गर्नु पर्ने,
  - (छ) होमस्टेको मूलमर्म विपरित वा होटेल लजको आकारमा होमस्टे चलाउन नपाउने ।
७. होमस्टेका मुख्य पर्यटकीय क्रियाकलाप: होमस्टे संचालकहरूले देहाय बमोजिमका क्रियाकलापहरू गर्न गराउन सक्नेछन्:-
- (क) स्थानीय रीतिरिवाज र प्रचलन अनुसार पर्यटक स्वागतको व्यवस्था गर्ने,

- (ख) पाहुनाको चाहना अनुसार उपलब्ध हुने क्षेत्रमा जंगल ट्रेक, इकोट्रेक, कृषि फार्म अवलोकन, अध्ययन तथा सिकाइ केन्द्र, सांस्कृतिक सम्पदा, संग्रहालय, घरेलु तथा हस्तकला सामाग्री उत्पादन केन्द्र, रमणीय क्षेत्रको दृश्यावलोकन, झरना, जंगल, वन्यजन्तु तथा चरा अवलोकन जस्ता पर्यटकीय क्रियाकलापको व्यवस्था गर्ने,
- (ग) पर्यटकहरूलाई सामुदायिक भवन वा खुला ठाउँमा मौलिक परम्परा वा संस्कृतिमा आधारित सांस्कृतिक कार्यक्रमहरूको प्रस्तुती, मेला, जात्रा जस्ता गतिविधीहरू आयोजना गरी सहभागी गराउने,
- (घ) होमस्टेमा बस्ने पर्यटकहरूलाई गाउँघरमा उत्पादित स्थानीय मौलिक तथा प्राङ्गारिक (अर्गानिक) खाना खुवाउने,
- (ङ) पर्यटकलाई होमस्टेमा रहँदा उत्कृष्ट आतिथ्यता सहित पारिवारिक वातावरण दिने,
- (च) स्थानीय रीतिरिवाज/प्रचलन अनुसार स्थानीय उत्पादन र संस्कृति झल्कने मायाको चिनो सहित पर्यटकलाई बिदाई गर्ने,
- (छ) पर्यटक होमस्टेबाट बिदाई भएपछि एक पटक उनीहरू गन्तव्यमा पुगे नपुगेको जानकारी लिने,
- (ज) होमस्टेको होर्डिङ्गबोर्ड, साइनबोर्ड, ब्रोसर, नक्सा, पोष्टर, सिडी जस्ता प्रचारप्रसारका सामग्रीहरूको उत्पादन, वेभसाइट, पत्रपत्रिका, रेडियो, टेलिभिजन, उत्सव, मेला, महोत्सव, भ्रमण प्याकेजको निर्माण तथा बिक्री जस्ता क्रियाकलापहरू विभिन्न संघ, संस्था, स्थानीय तह र निजी क्षेत्रका ट्राभल तथा ट्रेकिङ्ग एजेन्सीसँग सहकार्य गरी होमस्टेको प्रचारप्रसार तथा बजारीकरण गर्ने।

८. होमस्टे संचालकहरूको कर्तव्य र अनुशासन: (१) होमस्टे संचालकहरूले पालना गर्नुपर्ने कर्तव्य र अनुशासन देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) "अतिथि देवो भव" को रूपमा पाहुनालाई हृदयदेखी सत्कार गर्ने,
- (ख) स्वच्छ ताजा स्वस्थकर र अर्गानिक भोजन तथा खाजाले सत्कार गर्ने,
- (ग) प्रचलित कानून तथा मापदण्डहरूको पालना गर्ने,
- (घ) पर्यटकहरूको सुरक्षाको सुनिश्चितता गर्ने,
- (ङ) मुस्कान सहितको सेवा प्रदान गर्ने,
- (च) मर्यादित मनोरन्जनले पर्यटकहरूलाई सन्तुष्टि दिने,

९. होमस्टेको अवधि र नवीकरण: (१) यस नियमावली बमोजिम दर्ता तथा नवीकरण भएका होमस्टेको अवधि पाँच आर्थिक वर्षको हुनेछ र सो अवधि भुक्तान भएपछि पाँच हजार रुपैयाँ नवीकरण दस्तुर लिई अर्को अवधिको लागि नवीकरण गर्न सकिनेछ।

(२) होमस्टे नवीकरण गराउन चाहने होमस्टे संचालकले उपनियम (१) को अवधि समाप्त भएको मितिले तीन महिना भित्र देहाय बमोजिमको कागजात संलग्न गरी सम्बन्धित स्थानीय तहमा अनुसूची-४ बमोजिमको ढाँचामा नवीकरणको लागि निवेदन दिनु पर्नेछः-

- (क) नवीकरण अवधि सम्मको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन,
- (ख) अनुसूचि - ५ बमोजिमको ढाँचामा वार्षिक प्रगती प्रतिवेदन
- (ग) होमस्टेले पर्यटकलाई प्रदान गरेको सेवाको विवरण,
- (घ) कर चुक्ता प्रमाणपत्र,

(ड) सामुदायिक होमस्टेको हकमा समितिको प्रगति प्रतिवेदन र निर्णयको प्रतिलिपी। (पर्यटन पूर्वाधार विकास कार्यक्रम संचालन गरेको भए सोको प्रगति विवरण),

(३) उपनियम (२) बमोजिमको अवधि भित्र होमस्टे नवीकरण गराउन नसकेको होमस्टे संचालकले आफ्नो होमस्टे समय भित्र नवीकरण गराउन नसकेको मनासिब कारण देखाई नवीकरणको लागि दरखास्त दिएमा त्यसरी दिएको दरखास्त जाँचबुझ गर्दा सो कारण मनासिब देखिएमा सम्बन्धित स्थानीय तहले होमस्टेको नवीकरण गराउने अवधि समाप्त भएको मितिबाट छ महिनासम्म उपनियम (१) बमोजिमको दस्तुरको पचास प्रतिशत थप दस्तुर लिई नवीकरण गरिदिनु पर्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिमको म्याद भित्र पनि कुनै होमस्टे नवीकरण नगराएमा सम्बन्धित स्थानीय तहले होमस्टेको नवीकरण गराउने अवधि समाप्त भएको मितिबाट एक वर्ष सम्म उपनियम (१) बमोजिमको दस्तुरको दोब्बर दस्तुर लिई नवीकरण गरिदिनु पर्नेछ।

(५) उपनियम (४) बमोजिमको म्यादभित्र पनि कुनै होमस्टे नवीकरण नगराएमा उक्त होमस्टेको दर्ता स्वतः खारेज हुनेछ।

(६) उपनियम (५) बमोजिम दर्ता खारेज भएको होमस्टेले बुझाउनु पर्ने बाँकी बक्यौता सरकारी भए सरकारी बाँकी सरह असुल गरिनेछ र अन्य बाँकी बक्यौता प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

१०. होमस्टेको दर्ता खारेज: (१) यस नियमावली विपरित होमस्टे संचालन गरेको पाइएमा सम्बन्धित स्थानीय तहले त्यस्तो होमस्टेको दर्ता खारेज गर्न सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम होमस्टेको दर्ता खारेज गर्नुअघि सम्बन्धित होमस्टे संचालकलाई स्पष्टीकरण पेश गर्ने मनासिब मौका दिनुपर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम स्पष्टीकरण पेश नगरेमा वा पेश गरेको स्पष्टीकरण सन्तोषजनक नभएमा सम्बन्धित स्थानीय तहले सो होमस्टेको दर्ता खारेज गर्नेछ ।

११. होमस्टे व्यवस्थापन तथा संचालन समिति: (१) सामुदायिक होमस्टे संचालन गर्नका लागि संचालकले साधारण सभा वा भेला मार्फत सामुदायिक होमस्टे संचालकहरू मध्येबाट अनिवार्य दुई जना महिला पदाधिकारी रहने गरी अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, सदस्य र सचिव रहेको होमस्टे व्यवस्थापन तथा संचालन समिति गठन गर्नु पर्नेछ ।

(२) होमस्टेमा सहभागी हुने घर संख्याको आधारमा समावेशी हुने गरी साधारण सभाले बढिमा छ जना सदस्यको चयन गर्न सक्नेछ। यसरी थपिने सदस्यहरूमा महिलाको संख्या पचास प्रतिशत हुनु पर्नेछ।

(३) होमस्टे व्यवस्थापन तथा संचालन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:

(क) होमस्टेले संचालन गर्ने पर्यटकीय क्रियाकलापहरू तथा पर्यटक र संचालकहरूले पालना गर्नु पर्ने आचार संहिताको बारेमा जानकारी गराउने,

(ख) आगन्तुक पाहुनाको स्वागत तथा आवासको व्यवस्था मिलाउने,

(ग) पाहुनाको दर्ता तथा रेकर्डको व्यवस्था गर्ने,

- (घ) आयव्ययको श्रेस्ता व्यवस्थित र दुरुस्त राख्ने,
- (ङ) प्रत्येक होमस्टे क्षेत्रको सरसफाई तथा अन्य व्यवस्थापन पक्षको नियमित अनुगमन गर्ने,
- (च) स्थानीय पर्यटन प्याकेजहरूको निर्माण र प्रचारप्रसार गर्ने,
- (छ) स्थानीय प्रविधी, ज्ञान, सीप, वातावरण, परम्परा, शैली, भेषभूषा, कला तथा संस्कृतिको खोजी तथा संरक्षण गर्ने,
- (ज) सांस्कृतिक कार्यक्रमहरूको प्रदर्शन तथा व्यवस्थापन गर्ने,
- (झ) पाहुनाको स्वास्थ्योपचार र अन्य आकस्मिक सेवाको व्यवस्थापन र समन्वय गर्ने,
- (ञ) होमस्टे जाने पथ चिन्ह (sign post) तथा स्थानीय नक्शा (लोकेशन म्याप) तयार गरी आवश्यक स्थानमा राख्ने,
- (ट) पाहुना आवासगृहमा उपलब्ध हुने सेवा, सुविधाको गुणस्तरका आधारमा मेनु/मूल्य निर्धारणमा एकरूपता कायम गर्ने साथै प्रत्येक होमस्टे संचालकको घरमा अनुसूची - ६ बमोजिमको बोर्ड राख्नु पर्ने ।
- (ठ) प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको तीन महिना भित्र पाहुना संख्या, प्रमुख क्रियाकलाप तथा आयव्यय देखिने वार्षिक प्रतिवेदन स्थानीय तहको कार्यालय, मन्त्रालय वा मन्त्रालयले तोकेको निकायमा पठाउनु पर्ने,
- (ड) स्थानीय होमस्टे समन्वय समिति र प्रदेशमा रहेको पर्यटन मन्त्रालयसँग नियमित सम्पर्क र सञ्चार गर्ने,
- (ढ) अनुसूची-७ बमोजिमको आचार संहिता सम्बन्धी सूचना पाहुनाले देख्ने स्थानमा राख्नु पर्ने,

- (ण) होमस्टे विकास, प्रवर्द्धन तथा व्यवस्थापनका लागि अध्ययन, अवलोकन भ्रमण जस्ता कार्य गर्ने,
- (त) कुनै निकायबाट प्राप्त सहयोगको उपयुक्त ठाउँमा लगानी गर्ने,
- (थ) विभिन्न निकायहरूको समन्वयमा होमस्टे, पथप्रदर्शक, फोहरमैला व्यवस्थापन जस्ता तालिमहरूको आयोजना गर्ने,
- (द) होमस्टेको विकास, प्रवर्द्धन तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक अन्य कार्यहरू गर्ने।

१२. स्थानीय होमस्टे समन्वय समिति: (१) सम्बन्धित स्थानीय तहले होमस्टेको माध्यमबाट पर्यटन विकास, प्रवर्द्धन र समन्वय गर्नका लागि एक होमस्टे समन्वय समिति गठन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको समितिमा स्थानीय जनप्रतिनिधि, होमस्टे संचालकका प्रतिनिधि, पर्यटन व्यवसायी र आवश्यक विषयगत शाखाका कर्मचारीहरू राख्न सकिनेछ ।

(३) स्थानीय होमस्टे समन्वय समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) आफ्नो स्थानीय तहमा भएका होमस्टे व्यवस्थापन समितिहरू बीच समन्वय र सहजीकरण गर्ने,
- (ख) पूर्वाधार विकास र क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- (ग) आकस्मिक स्वास्थ्य सम्बन्धी सहयोग र समन्वय गर्ने,
- (घ) सम्भाव्य पर्यटकीय सम्पदाहरूको विवरण तयार गर्ने,
- (ङ) पर्यटकको संचार तथा सुरक्षामा समस्या देखिएमा सहयोग गर्ने,

- (च) आफ्नो स्थानीय तहमा पर्यटन सूचना केन्द्रको स्थापना गर्ने र अभिलेख व्यवस्थित गर्ने,
- (छ) होमस्टेको सेवामा गुणस्तर कायम गर्न सहजीकरण गर्ने,
- (ज) होमस्टे संचालकहरूले पालना गर्नुपर्ने आचरण र अनुशासनको अनुगमन गर्ने।

१३. अनुगमन तथा निरीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था: (१) मन्त्रालय वा मन्त्रालयले तोकेको निकायले वा सम्बन्धित स्थानीय तहले आवश्यकता अनुसार समय समयमा होमस्टे व्यवस्थापन तथा संचालन समितिका कार्यहरू तथा प्रत्येक होमस्टेको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्न सक्नेछ ।

(२) मन्त्रालय वा मन्त्रालयले तोकेको निकायले वा स्थानीय तहबाट हुने अनुगमन तथा निरीक्षणका क्रममा तोकिएको मापदण्ड पूरा नगर्ने होमस्टेलाई मनासिब माफिकको म्याद दिई मापदण्ड पूरा गर्न लगाउनु पर्नेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको म्याद भित्र पनि मापदण्ड पूरा गर्न नसकेका होमस्टेलाई सम्बन्धित स्थानीय तहले निलम्बन वा खारेज गर्न सक्नेछ।

(४) कुनै होमस्टे संचालकले मापदण्ड पालना नगरेको गुनासो आएमा मन्त्रालयले कुनै पनि समयमा निरीक्षण गरी आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ र सो निर्देशनको पालना गर्नु होमस्टे संचालकको कर्तव्य हुनेछ।

(५) कुनै होमस्टे संचालकले पर्यटकीय गतिविधिमा नै असर पर्ने गरी गैर कानूनी काम (ठगी, चोरी, लैङ्गिक हिंसा, अमानवीय व्यवहार, वन्यजन्तुको शिकार, वनपैदावरको अवैध कारोबार र आखेटोपाहरको बिक्रि

वितरण) गरेको कसुरमा सम्बन्धित निकायबाट त्यस्तो अपराध वा कसुर भएको ठहर भएमा वा कुनै होमस्टेको अनुगमन गर्दा होमस्टेमा प्रचलित कानूनले निषेध गरेका कार्यहरू गरेको पाईएमा त्यस्तो होमस्टेको दर्ता खारेज गरी त्यस्तो होमस्टे संचालकलाई पुनः होमस्टे संचालन गर्न नपाउने गरी सम्बन्धित स्थानीय तहले प्रतिबन्ध लगाउन सक्नेछ र यसरी प्रतिबन्ध लगाएको कारणले कानूनले निषेध गरेको कार्य गरेको कसुरमा कारबाही गर्न बाधा पर्ने छैन ।

(६) उपनियम (५) बमोजिम होमस्टेको दर्ता खारेज गर्नुपूर्व सफाईको लागि मनासिब मौका दिनु पर्नेछ ।

१४. विदेशी मुद्राको कारोवार गर्न स्वीकृति लिनुपर्ने: होमस्टे संचालन गर्ने संचालकले प्रचलित कानून बमोजिम नेपाल राष्ट्र बैङ्कको पूर्व स्वीकृति लिएर मात्र विदेशी मुद्राको कारोवार गर्नु पर्नेछ ।

१५. बिमा गराउने जिम्मेवारी: (१) होमस्टेमा ट्राभल एजेन्सी मार्फत आउने पर्यटकको बीमा गराउने जिम्मेवारी सम्बन्धित ट्राभल एजेन्सीको हुनेछ र व्यक्तिगत रूपमा आउने पर्यटकको हकमा बीमा गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित पर्यटकको नै हुनेछ ।

१६. अनुसूचीमा हेरफेर वा थपघट गर्न सक्ने: प्रदेश सरकारले प्रदेश राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी अनुसूचीमा आवश्यक हेरफेर वा थपघट गर्न सक्नेछ ।

अनुसूची - १

(नियम ४ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

होमस्टे दर्ताका लागि दिइने निवेदन

श्री..... गा.पा./न.पा./उप.म.न.पा./म.न.पा.को कार्यालय
..... ।

म/हामीहरूले.....वडा नं.....
टोल/गाउँ..... मा संचालन गर्न
लागेको.....होमस्टेलाई प्रदेश नं. ५, प्रदेश पर्यटन
ऐन, २०७६ र होमस्टे संचालन नियमावली, २०७६ बमोजिम सामुदायिक/निजी
होमस्टेको रूपमा दर्ता गरी पाउन निवेदन गर्दछु/गर्दछौं।

होमस्टे संचालन नियमावली, २०७६ को अधिनमा रही आफ्नो होमस्टे
संचालन गर्नेछौं।

संलग्न कागजात:

१. होमस्टे संचालन गर्ने निवेदकको दुई प्रति पासपोर्ट साईजको फोटो सहित नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि।
२. होमस्टे संचालन गर्ने प्रत्येक घरधनीको जग्गा धनी प्रमाणपूर्जा वा पैतृक सम्पत्ती झल्कने प्रमाण वा मञ्जुरनामा वा भाडामा लिएको भए सोको सम्झौताको प्रतिलिपि।

३. प्रत्येक संचालकले होमस्टे संचालन गर्न मञ्जुर गरेको कागजात सहित होमस्टे व्यवस्थापन तथा सञ्चालक समितिको निर्णयको प्रतिलिपी।
  ४. व्यवस्थापन समिति गठन तथा दर्ता गर्ने सम्बन्धी स्थानीय भेलाको निर्णय।
  ५. सम्बन्धित वडाको सिफारिस।
  ६. आधारभूत प्रशिक्षण लिएको भए सो प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि।
- होमस्टे यूनिटहरु (दर्ता हुने व्यक्तिहरुको) विवरण।

क्र.सं.	संचालकको नाम थर	ठेगाना
१.		
२.		
३.		
४.		
५.		
...		

नोट: सामुदायिक होमस्टेको हकमा होमस्टे व्यवस्थापन तथा संचालन समितिको अध्यक्ष वा अख्तियारी दिएको व्यवस्थापन समितिको सदस्यले निवेदन दिनुपर्नेछ।

निवेदकको नाम थर:.....

ठेगाना:.....

मिति: .....

सम्पर्क नं.

अनुसूची - २

(नियम ४ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

होमस्टे संचालनका आधारभूत मापदण्ड

१. होमस्टेका लागि घर, कोठा र शैया:

- (क) सहज पहुँचका लागि बाटोको प्रबन्ध भएको, घरहरू मौलिक संस्कृती झल्किने र हावाहुरी, वन्यजन्तु आदि बाट सुरक्षित हुनुपर्ने, खुला, हिलो तथा धुलो रहित सफासुगघर हुनु पर्नेछ।
- (ख) पाहुनाको लागि हरेक घरमा कम्तीमा एक कोठा र दुई बेड भएको हुनुपर्ने र बढीमा चार कोठा र आठ बेड मात्र राख्न पाईने, र कोठाको उचाइ कम्तीमा आठ फिटको हुनु पर्नेछ।
- (ग) होमस्टे संचालन गर्ने एक घरमा बढीमा चार कोठा पर्यटकका लागि छुट्याउन सकिनेछ।
- (घ) एउटा कोठामा बढीमा दुई वटा मात्र ओछ्यान रहनुपर्नेछ। ओछ्यान कम्तीमा ६.५ फिट लम्बाई र तीन फिट चौडाईको हुनु पर्नेछ।
- (ङ) भुईँमा कार्पेट वा गुन्द्री ओछ्याएको हुनु पर्नेछ।
- (च) ढोकामा खुट्टा पुछ्ने बोरा वा डोर म्याट भएको हुनु पर्नेछ।
- (छ) नरम खालको सेतो तन्ना भएको र सेतो खोल भएका ओढ्नेको व्यवस्था हुनु पर्नेछ।
- (ज) भित्तामा वा ढोकाको पछाडि पट्टि लुगा झुण्ड्याउने व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ।
- (झ) कोठामा बिजुलीबत्ती वा लाल्टिन वा मैँन वा टुकी वा पानस बाल्ने व्यवस्था हुनु पर्नेछ।

- (ज) सुत्ने कोठामा धुवाँ आउने हुनु हुँदैन साथै भान्सा कोठा र भन्याङ्ग कोठा पर्यटक सुताउनका लागि प्रयोग हुनु हुँदैन।
- (ट) सम्भव भए सम्म सुत्ने कोठामा सुन्दर दृश्यहरु र स्थानीय संस्कृति झल्कने तस्बिरहरुको व्यवस्था हुनु पर्नेछ।
- (ठ) फोहोर फाल्ने एउटा टोकरी (डस्टवीन) को व्यवस्था हुनु पर्नेछ।
- (ड) प्रत्येक पाहुनाका लागि एक जोर चप्पलको व्यवस्था हुनु पर्नेछ।
- (ढ) भित्तामा एउटा अर्धकद देखिने ठूलो ऐना झुण्डाएको हुनु पर्नेछ।
- (ण) सम्भव भए सम्म सुत्ने कोठामा चिया टेबुलको व्यवस्था हुनु पर्नेछ।
- (त) सम्भव भए सम्म सुत्ने कोठामा दुई वटा कुर्सीको व्यवस्था हुनु पर्नेछ।
- (थ) पर्यटकले देखे ठाउँमा त्यस होमस्टेका फरक खालका विशेषता र धार्मिक, ऐतिहासिक तथा रमणीय स्थानको बारेमा जानकारी दिने बोर्डको व्यवस्था हुनु पर्नेछ।
- (द) घर वरपर फूलहरु रोपेर सुन्दर वातावरण बनाउनु पर्नेछ।
- (ध) पर्यटकले पालना गर्नुपर्ने अनुसूची - ४ बमोजिमका आचारसंहिता प्रष्ट देखिने गरी उपयुक्त स्थानमा टाँस्नु पर्नेछ र सो आचार संहिताको बारे मा पाहुनालाई शुरुमै जानकारी दिनु पर्नेछ।
- (न) सञ्चारका न्यूनतम सुविधाहरु जस्तै टेलिफोन वा ईन्टरनेटको व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ।
- (प) कोशेली घर व्यवस्थापनको लागि आवश्यक कक्ष हुनु पर्नेछ।
- (प) मेनुमा उल्लेख भए बाहेकका अन्य क्रियाकलाप/ सेवामा पर्यटकहरुलाई अतिरिक्त शुल्क तिर्न बाध्य पार्न हुँदैन।

२. शौचालय र स्नानघर:

- (क) शौचालय र स्नानगृहको अनिवार्य व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।
- (ख) सुविधायुक्त, अपाङ्ग तथा बाल मैत्री र सफा शौचालय हुनु पर्नेछ।
- (ग) होमस्टे संचालन गर्ने घर वा समुदायले नुहाउनका लागि सुविधायुक्त र सफा स्नानघरको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ।
- (घ) स्नानघरमा पानीको बाल्टी, मग, साबुन, रुमाल आदि आधारभूत वस्तुहरू हुनु पर्नेछ।

३. भान्छा कोठा र खाना खाने व्यवस्था:

- (क) पाहुना राख्ने घर / कोठा नजिक गाई भैंसी अथवा भेडा बाखा, सुगाँर, कुखुरा आदि बाधन वा पालन पाइने छैन।
- (ख) धेरै धुवाँ नहुने भान्छा (उन्नत वा सुधारिएको चुलो) भएको हुनुपर्नेछ। बायोग्यास वा गोबरग्यासको उपयोगलाई प्रथमिकता दिनु पर्नेछ।
- (ग) पानीको सुविधा मिलाउनुपर्ने र खाने पानी फिल्टर गरेर वा उमालेर मात्र दिने गर्नु पर्नेछ।
- (घ) स्थानीय खानाका परिकारहरूलाई स्वस्थकर ढंगले पकाउने र खुवाउने प्रबन्ध हुनुपर्नेछ।
- (च) सानो तथा मौलिक खालको डाइनिङ टेबलको प्रबन्ध भए राम्रो हुनेछ।
- (छ) खानाको परिकारको सेवा, सुविधा र गुणस्तरका आधारमा खानपानका वस्तुहरू र आवासको आधारमा औचित्यपूर्ण मूल्य सहितको मेनुको व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ ।

४. स्वास्थ्य, सरसफाई तथा सुरक्षा:

- (क) वास बस्ने कोठा तथा सुत्ने बिस्तारामा किरा, लामखुट्टे आदिबाट सुरक्षित भएको हुनुपर्नेछ।
- (ख) सामुदायिक रूपमा प्राथमिक उपचारको व्यवस्था हुनुपर्ने, खुला नाली र ढल नभएको हुनुपर्नेछ।
- (ग) वातावरणमैत्री कृषि, पर्यटन क्रियाकलाप, पर्यटकीय सम्पदाहरूको संरक्षण, सार्वजनिक शौचालयको व्यवस्था, फूलबारी र बृक्षारोपण गरी हरियाली हुनुपर्नेछ।
- (घ) घरायसी र वातावरणीय सरसफाईको राम्रो व्यवस्था हुनुपर्नेछ र फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि कुहिने तथा नकुहिने फोहोरको छुट्टाछुट्टै व्यवस्था भएको हुनुपर्नेछ।
- (ङ) होमस्टे वरपर फूलबारीको व्यवस्था गरेको हुनुपर्नेछ।

अनुसूची - ३ (क)
(नियम ५ को उपनियम (३) सँग सम्बन्धित)

सामुदायिक होमस्टे संचालन प्रमाणपत्र

.....गा.पा./न.पा./उप.म.न.पा./म.न.पा.को
कार्यालय .....

दर्ता नं.:.....

मिति:.....

.....लाई होमस्टे संचालन नियमावली, २०७६
मा व्यवस्था भए अनुसार सामुदायिक होमस्टेका रूपमा दर्ता गरी यो प्रमाणपत्र
प्रदान गरिएको छ।

१) सदस्यहरूको नाम:

२) ठेगाना:

३) मान्य अवधि:

HOME STAY OPERATION CERTIFICATE

.....Rural Municipality/ Municipality/ Sub-Metropolitan
City/ Metropolitan City .....

Regd No:.....

Date:.....

.....Homestay is registered/renewed as a
Community Homestay under Homestay Regulation ,2076B.S.

1. Name of owners:
2. Address of owners:
3. Valid up to:

शर्तहरू

- व्यवस्थापन तथा संचालन समिति सँग समन्वय गरी पर्यटकहरूलाई मापदण्ड बमोजिमको बसोबासको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।
- चलनचल्तीको वा निर्धारित मूल्य भन्दा बढी मूल्य लिनु हुँदैन।
- स्थानीय सामाजिक सांस्कृतिक वातावरणलाई असर पर्ने खालका क्रियाकलापहरू गर्नु गराउनु हुँदैन। यो प्रमाणपत्र सबैले देखे स्थानमा राख्नु पर्नेछ।
- व्यवस्थापन तथा संचालन समिति सँग समन्वय गरी प्रत्येक वर्ष प्रतिवेदन बुझाउनु पर्नेछ।
- यो प्रमाणपत्र पाँच वर्षमा नवीकरण गराउनु पर्नेछ।

अनुमति पत्र प्रदान गर्ने अधिकृतको

नाम:

दर्जा:

दस्तखत:

मिति:

अनुसूची - ३ (ख)

नियम ५ को उपनियम (३) सँग सम्बन्धित

निजी होमस्टे संचालन प्रमाणपत्र

.....गा.पा./न.पा./उप.म.न.पा./म.न.पा.को
कार्यालय .....

दर्ता नं.:.....

मिति:.....

.....लाई होमस्टे संचालन
नियमावली, २०७६ मा व्यवस्था भए अनुसार निजी होमस्टेका रूपमा दर्ता गरी
यो प्रमाणपत्र प्रदान गरिएको छ।

१) सदस्यको नाम:

२) ठेगाना:

३) मान्य अवधि:

HOMESTAY OPERATION CERTIFICATE

.....Rural Municipality / Municipality / Sub-
Metropolitan City / Metropolitan City .....

Regd No:.....

Date:.....

.....Homestay is registered/renewed as a Private Homestay under Homestay Regulation, 2076 B.S.

1. Name of the owner:

2. Address of the owner:

3. Valid up to:

शर्तहरू

- पर्यटकहरूलाई मापदण्ड बमोजिमको बसोबासको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
- चलनचल्तीको वा निर्धारित मूल्य भन्दा बढी मूल्य लिनुहुँदैन ।
- स्थानीय सामाजिक सांस्कृतिक वातावरणलाई असर पर्ने खालका क्रियाकलापहरू गर्नु गराउनु हुँदैन । यो प्रमाणपत्र सबैले देखे स्थानमा राख्नुपर्नेछ ।
- प्रत्येक वर्ष प्रतिवेदन बुझाउनु पर्नेछ ।
- यो प्रमाणपत्र पाँच वर्षमा नवीकरण गराउनु पर्नेछ ।

अनुमति पत्र प्रदान गर्ने अधिकृतको

नाम:

दर्जा:

दस्तखत:

मिति:

अनुसूची - ४

(नियम ९ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

होमस्टे नवीकरणका लागि दिइने निवेदन

मिति: २० / /

विषय: होमस्टे नवीकरण गरीदिनुहुन।

श्री .....

.....

प्रदेश नं ५,..... ।

महोदय,

मेरो/हाम्रो नाममा रहेको.....नामको होमस्टे दर्ता नं..... को नवीकरण गरी दिनुहुन अनुरोध गर्दछु । नवीकरणका लागि आवश्यक कागजातहरू यसै निवेदनसाथ संलग्न छ ।

निवेदक:

होमस्टे संचालकको नाम/थर.....

दस्तखत:.....

अनुसूची - ५

(नियम ९ को उपनियम (२) को खण्ड (ख) सँग सम्बन्धित)

आ.व.....को वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

श्री.....

..... ।

होमस्टेको नाम:.....

स्थान:.....जिल्ला:.....गा.पा./न.पा./उ.म.न.पा./म.न.

पा.....टोल:.....

सामुदायिक होमस्टे भए आवद्ध संख्या:.....दर्ता मिति:.....

१. पर्यटक आवागमन संख्या र आय विवरण:

सि.नं.	महिना	पर्यटक संख्या	प्रमुख क्रियाकलाप*	प्रमुख मुलुकहरु	मासिक आय	कैफियत
१.						
२.						
३.						
४.						
५.						
जम्मा						

* (खानपान, बास, दृश्यावलोकन, हाईकिङ्ग, साँस्कृतिक कार्यक्रम, परम्परागत खेलमा सहभागी गराउने, जंगल ट्रेक, ईकोट्रेक ईत्यादी।)

२. होमस्टे मार्फत पुन्याईएको सेवा सूविधा:.....
३. प्रचार प्रसार गराईएको विवरण:.....
४. आयव्ययको वार्षिक लेखापरीक्षण भएको प्रतिवेदनको विवरण

निवेदक;

नामथर:.....

फ्याक्स:.....

पद:.....

टेलिफोन:.....

ठेगाना:.....

ईमेल:.....

मिति:.....

वेभसाईट:.....

अनुसूची - ६

(नियम ११ को उपनियम (३) को खण्ड (ट) सँग सम्बन्धित)

होमस्टे संचालकले राखुपर्ने बोर्डको ढाँचा

होमस्टेको नाम:

सञ्चालकको नाम:

ठेगाना:

दर्ता नं.:

फोन नं.:

इ-मेल:

अनुसूची - ७

(नियम ११ को उपनियम (३) को खण्ड (ढ) सँग सम्बन्धित)

Code of Conduct for the Visitors (आचारसंहिता)

The homeStay visitors are expected to abide the following points:

पर्यटकहरूले निम्नलिखित आचार संहिताको पालना गर्नुपर्नेछ ।

१. Do not pressure the owner for food, beverage and facilities not available at homestay. (होमस्टेमा उपलब्ध हुन नसक्ने खाना, पेयपदार्थ र सुविधा बारे संचालकलाई दबाव दिन नपाइने) ।
२. Do not disturb people at home or outside. (होमस्टे र छिमेकीलाई असर पर्ने गरी होहल्ला गर्न पाइने छैन) ।
३. Do not demand anything beyond homestay's capacity. (होमस्टे संचालकको क्षमता बाहिरको सेवा सुविधामा गर्न पाइने छैन) ।
४. Beware of doing any behavior (such as sexual activities or sexual harassment_ which is impermissible to the local socio-cultural values (सामाजिक मूल्य मान्यता, धर्म संस्कृतिको हिसाबले नपच्ने व्यवहार, गतिविधी, यौनजन्य हिंसा गर्न पाइने छैन) ।
५. Respect the people and address them in respectful language (होमस्टे संचालक परिवार र स्थानीयलाई आदर गर्नुपर्ने र उपयुक्त आदरार्थी शब्दले सम्बोधन गर्नुपर्नेछ) ।
६. Respect to the rites and rituals of the local people; wear such clothes that are permissible to the community (स्थानीय समुदायको रितिरिवाजलाई सम्मान गर्नुपर्नेछ र समुदायमा सहज हुने कपडाहरू लगाउनु

पर्नेछ) ।

७. Do not impress the owner or other people for doing immoral or illegal activities; respect to the household routine for entrance and exit. (अनैतिक र गैरकानूनी क्रियाकलाप गर्न समुदायलाई दबाव दिनहुँदैन)।
८. Supply and use of narcotics or any forms of psychotropic drugs at home or outside is strictly prohibited. (कुनै प्रकारका लठ्याउने प्रकारका लागुपदार्थहरू प्रयोग गर्न र विक्रि वितरण तथा ओसारपसार गर्न सख्त मनाही छ)।
९. Do no harm to the biodiversity and ecology of the environment. (जैविक विविधता र वातावरणीय परिस्थितिलाई कुनै हानी नोक्सानी पुऱ्याउनु हुँदैन)।
१०. Carrying weapons (e.g., Gun, Explosive materials) are strictly prohibited (हातहतियार जस्तै बन्दुक, बिस्फोटक पदार्थ बोक्न सख्त मनाही छ) ।

आज्ञाले,
डा. श्री राधा वाग्ले
प्रदेश सचिव